

N:o 30.

Ank. till Riksd. kansli den 10 mars 1893, kl. 7 e. m.

Utlåtande, i anledning af Riksdagens år 1892 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jemte dertill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1891.

(I. A.)

Statsutskottet, till hvars behandling ofvannämnda revisionsberättelse jemte de i anledning deraf från vederbörande embetsverk och myndigheter till Kongl. Maj:t afgifna utlåtanden och förklaringar blifvit hänvisad, får nu, efter tagen kännedom af dessa handlingar och inhemtande af de för ärendenas utredning i öfrigt erforderliga upplysningar, underställa Riksdagens pröfning de af revisorerna gjorda framställningar, som ansetts från utskottets sida påkalla yttrande; kommande utskottet att i detta utlåtande följa den ordning, som i revisionsberättelsen blifvit iakttagen.

Härvid har dock utskottet till en början skolat anmäla, att en af revisorerna gjord framställning i fråga om omarbetande af instruktionerna för Riksdagens revisorer blifvit af utskottet öfverlemnad till sammansatt stats- och bankoutskott, hvilket utskott lär komma att i denna fråga afgifva yttrande och förslag.

Fångvårdsstyrelsen.

§ 1.

(Rev.-ber. pag. 27 och 28; utl. pag. 408—410.)

Ang. vissa ut-
gifter från
förslags-
anslaget till
fångars vård
och underhåll.

Enligt hvad revisorerna erinrat, hade det beslut angående löne- tillökning, förhöjda ålderstillägg, hyresersättningar och vedanslag för en del af bevakningspersonalen vid fångvårdsanstalterna, som, efter fram- ställning i ämnet från Kongl. Maj:t, vid 1890 års riksdag fattades, afsett den del af nämnda personal, som vid 1882 års riksdag uppfördes på ordinarie stat. Med anledning af detta Riksdagens beslut hade fångvårds- styrelsen den 31 oktober 1890 gjort framställning hos Kongl. Maj:t, att afven för den återstående delen af denna personal, extra konstaplar och annan betjening, för hvilken Kongl. Maj:t af förslagsanslaget till fångars vård och underhåll anordnade aflöning, en motsvarande löne- reglering måtte från och med år 1891 vidtaga. Denna framställning hade af Kongl. Maj:t bifallits; och enligt fångvårdsstyrelsens beräkning skulle den ökning i utgift, som för kronan härigenom föranleddes, komma att för det när- varande uppgå till följande belopp:

tillökning i lön, arfvode och tjenstgöringspenningar ...	kronor	10,235: —
» i ålderstillägg	»	4,150: —
» i hyres- och vedanslag	»	5,215: —
	Summa kronor	19,600: —

Då den ytterligare tillökning i utgifterna för bevakningspersonalen vid fångvårdsanstalterna, som sålunda inträdt från och med år 1891, icke funnes omförmäld i ofvanberörda framställning till 1890 års Riks- dag, hade revisorerna ansett sig böra på detta sätt bringa densamma till Riksdagens kännedom.

Tillika hafva revisorerna erinrat om att i 1890 år Riksdags skrifvelse till Konungen angående regleringen af utgifterna under riksstatens Andra hufvudtitel anfördes beträffande fångvården i sista punkten:

»att Riksdagen medgifvit Eders Kongl Maj:t att, om och i den mån besparing uppstår å förslagsanslaget till fångars vård och underhåll, å samma förslagsanslag utanordna medel till anskaffning af de ytterligare

bostadslägenheter, som för den vid fångvårdsinrättningarna anställda bevakningspersonal pröfvas nödiga och kunna i kronans redan befintliga hus och utan ny byggnad beredas.»

Med återopande af Riksdagens öfvermålade beslut hade, enligt hvad revisorerna meddelat, fångvårdsstyrelsen i skrifvelse af den 9 juni 1891 anhållit, att Kongl. Maj:t täcktes af de å förslagsanslaget till fångars vård och underhåll för år 1890 uppkomna besparingar anvisa ett belopp af 30,000 kronor att enligt förslag, som kunde af Kongl. Maj:t på blifvande framställning af styrelsen varda godkändt, användas till inredande af bostäder åt vaktbetjente vid fångvårdsanstalterna. Anbefaldt att deröfver afgifva yttrande hade statskontoret i skrifvelse af den 11 i samma månad anført, att det icke af Riksdagens öfvanberörda, den 14 maj 1891 dagtecknade beslut med tydlighet frånginge, från och med hvilken tid besparingarna å förenämnda anslag finge för ifrågavarande ändamål användas. Men då besparingarna å anslaget för *hela* året 1890, på sätt fångvårdsstyrelsen uppgifvit, uppgått till 85,933 kronor 7 öre, och det måste antagas, att dessa besparingar med ungefär lika andel deraf för hvarje månad af året uppkommit, ansåge statskontoret hinder ej böra möta mot bifall till den gjorda framställningen om anvisande för nämnda ändamål af ett belopp af endast 30,000 kronor; dock syntes berörda belopp böra, utan sammanblandning med öfriga till styrelsens disposition utgående statsmedel, å särskildt konto i styrelsens räkenskaper redovisas.

Efter inhemtande af statskontorets nu anförda yttrande hade Kongl. Maj:t den 19 juni 1891 bifallit fångvårdsstyrelsens öfvan öfvermålade framställning.

Enligt hvad fångvårdsstyrelsens hufvudbok för år 1891 utvisade, hade vid nämnda års slut ifrågavarande belopp ännu icke blifvit i statskontoret lyftadt; men hade fångvårdsstyrelsen under året för ändamålet förskotterat ett belopp af 2,731 kronor.

Då 1890 års Riksdags öfvan öfvermålade beslut icke kunde antagas hafva afsett ett vid uppgörandet af statsregleringen för år 1890 anvisadt anslag, hade revisorerna ansett sig böra bringa berörda, på hemställen af fångvårdsstyrelsen och efter statskontorets hörande, vidtagna åtgärd till Riksdagens kännedom.

I häröfver afgifvet utlåtande har fångvårdsstyrelsen beträffande *löne-regleringen för bevakningspersonalen vid fångvårdsanstalterna* anført, att af det med styrelsens förstnämnda skrifvelse af den 31 december 1890 öfverlemnade och af Kongl. Maj:t den 28 november samma år fastställda förslag till reglering af aflöningsförmånerna för den del af bevaknings-

personalen vid fångvårdsanstalterna, till hvilken aflöning utginge af förslagsanslaget till fångars vård och underhåll, visade sig, att denna reglering till hufvudsakligaste del afsåge ordinarie vaktbetjente vid de fångvårdsanstalter, hvilka icke omfattades af den af Riksdagen antagna lönestaten, samt endast till ringare del extra betjente, hvilka för öfrigt icke tillerkändes samma löneförmåner som deras ordinarie vederlikar; viljande styrelsen, som beträffande skälen för beredande åt nämnda del af bevakningspersonalen af löneförbättring i motsvarighet till den, som Riksdagen ansett nödig för öfrige fångbetjente, åberopade, hvad i berörda skrifvelse af styrelsen i saken anförts, i fråga om det af revisorerna bemärkta förhållandet, att den af nu ifrågavarande lönerreglering betingade utgiftsökning icke funnes omförmäld i Kongl. Maj:ts ofvannämnda framställning till 1890 års Riksdag, uttala den vissa öfvertygelse, att det för Riksdagen och dess statsutskott, hvilket haft sagda framställning under behandling, icke kunnat vara obekant, att det vid fångvårdsanstalterna funnes åtskillige vaktbetjente, som aflönades af det till Kongl. Maj:ts disposition stående förslagsanslaget till fångars vård och underhåll, samt att dessa vaktbetjente, derest löneförbättring beviljades dem, som uppförts å den under Riksdagens pröfning fallande lönestaten, kunde antagas komma att med lika fog framställa begäran om för dem visserligen lika nödvändig löneförbättring.

I afseende å *anvisandet af medel till inredande af bostäder åt vaktbetjente vid fångvårdsanstalterna* har fångvårdsstyrelsen i förenämnda utlåtande, under förklarande att styrelsen icke ansåge sig ega befogenhet att vidare å frågan inlåta sig, erinrat, hurusom, enligt af styrelsen i skrifvelse den 30 oktober 1891 framlagdt och af Kongl. Maj:t den 10 mars 1892 godkänt förslag till användande af ifrågavarande belopp, 30,000 kronor, med detsamma afsetts anordnande vid olika fångvårdsanstalter af inalles 29 vaktbetjents-bostäder, hvilka efter beräkning af de åt gifte vaktbetjente vid berörda anstalter tillerkända hyresersättningar motsvarade en årlig hyresafgift af 2,990 kronor eller, efter en räntefot af 4,5 procent, ett kapitaliseradt belopp af 66,444 kronor 44 öre; hvarjemte styrelsen meddelat den upplysning, att af berörda bostäder de flesta nu vore inredda och till begagnande upplåtna.

Då ifrågavarande, på särskilda kongl. bref grundade utbetalningar icke synas böra föranleda någon Riksdagens åtgärd, har utskottet endast velat hvad i förevarande hänseende förekommit för Riksdagen

omförmåla.

Arméförvaltningen.

§ 2.

(Rev.-ber. pag. 69; utl. pag. 413.)

I den af Riksdagen jemlikt skrifvelse den 3 maj 1875 fastställda stat för generalitetet äro, enligt hvad revisorerna vidare meddelat, löner och dagaflöning upptagna för fem fördelningsgeneraler.

Sedermera hade Kongl. Maj:t genom cirkulär den 9 november 1888 till militäre och civile myndigheter, angående ändrade bestämmelser i fråga om den ständiga indelningen i fred af arméns trupper m. m., förordnat, att armén å fastlandet skulle utgöra sex fördelningar samt att generalbefälhafvaren i vederbörande sex militärdistrikt skulle vara chef för dithörande fördelning.

Då Kongl. Maj:t i sammanhang med berörda ökning i militärdistriktens antal icke af Riksdagen äskat anslag för det nyinrättade distriktet, borde, enligt revisorernas mening, följaktligen ändringen i militärdistriktsindelningen genomföras utan ökade kostnader utöfver de i ofvannämnda stat upptagna.

Enligt hvad arméförvaltningens räkenskaper gäfve vid handen, hade emellertid omförmälda anordning föranledt särskilda utgifter utöfver dem, som kunde anses vara förenliga med anförda, af Riksdagen fastställda stat, i det att, förutom de till fem fördelningschefer utgående, på staten grundade löneförmåner, under år 1891 utbetalts till en generalsperson för upprätthållande af en sjetta fördelningschefsbefattning under ledighet, oafsedt resekostnadsersättning, traktamente dels efter 9 kronor om dagen för tjänstgöring under en fortlöpande tid af 128 dagar med 1,152 kronor och dels efter 15 kronor om dagen under 18 dagar vid resor till särskilda regementen och militärkommenderingar med 270 kronor.

Beträffande ifrågavarande utbetalningar för uppehållande af en fördelningschefsbefattning under ledighet, hade revisorerna ansett sig böra anmärka, att desamma, för så vidt af räkenskapshandlingarna kunnat inhentas, icke grundade sig på i vederbörlig ordning meddelade föreskrifter. Att berörda utbetalningar blifvit afförda å fjerde hufvudtitelns förslagsanslag till rese- och traktamentspenningar hade revisorerna dessutom funnit anmärkningsvärdt.

Ang. utbetalningar för uppehållande af en fördelningschefsbefattning.

Med anledning af hvad revisorerna sålunda anmärkt, har arméförvaltningens civila departement anfört, att enligt de för armén gällande aflöningsgrunder, då — såsom här vore fallet — en från befattning å stat afskedad, i armén kvarstående officer vederbörligen beordrades till aktiv tjenstgöring, han naturligen vore för denna sin extra förrättning berättigad till ersättning, hvilken i regeln och, der ej annorlunda blefve af Kongl. Maj:t bestämdt, skulle utgå efter gällande resereglemente, med den modifikation deri, som i kongl. kungörelsen den 27 maj 1881 innehölles, och att denna ersättning likaledes i regeln och i saknad af annan bestämmelse skulle bestridas från fjerde hufvudtitelns anslag till rese- och traktamentspenningar; vid hvilket förhållande den anmärkta medelsutbetalningen icke syntes föranleda någon särskild åtgärd.

Ehuruväl utskottet funnit den af revisorerna framställda anmärkningen fullt befogad och omförmälda utbetalningen vara af beskaffenhet att ådraga sig särskild uppmärksamhet, har utskottet dock — vid det förhållande att den sjette, förut olönade fördelningschefs befattningen, för hvilkens upprätthållande under innehafvarens tjenstledighet den anmärkta utbetalningen egt rum, genom nästlidet års urtima Riksdags beslut blifvit tilldelad lön och å stat uppförd — icke ansett revisorernas förevarande framställning böra till någon vidare åtgärd föranleda, utan endast velat härom för Riksdagen göra

anmälan.

§ 3.

(Rev.-ber. pag. 70; utl. pag. 420.)

Ang. upphörande af statens åtaganden i Vesterbottens län tillverkade salpeter.

Från förslagsanslaget till salpeteruppköp hade, enligt hvad revisorerna meddelat, under revisionsåret utgått till aflöningsförmåner åt en salpetersjuderidirektör dels 2,000 kronor i arfvode och resepenningar och dels 146 kronor 77 öre, utgörande provision å salpeterstillverkningen inom distriktet. Nämnde tjänsteman, hvilkens distrikt omfattade Vesterbottens län — den enda del af riket, inom hvilken staten fortfarande mottog salpeter till inlösning — hade, enligt kongl. reglementet för förvaltningen af salpeterärendena i riket den 17 mars 1832, till hufvudsaklig uppgift att till största höjd och fullkomlighet inom distriktet uppdrifva salpeternäringen. För detta ändamål skulle direktören minst två gånger om året genomresa distriktet för att tillse, huru salpeterstillverkningen bedrefves, samt för att gå distriktets invånare tillhanda med

råd och upplysningar rörande denna tillverkning. Huruvida sådana resor blifvit, i enlighet med reglementets föreskrift, af direktören företagna, hade revisorerna icke kunnat inhemta, men i allt fall syntes direktörens verksamhet icke hafva ledt till det åsyftade ändamålet. Uti afgifven berättelse öfver salpeternäringens tillstånd inom Vesterbottens län under år 1891 uppgåfve nemligen direktören, att salpeterhandteringen syntes alltmera aftaga och sannolikt komme att inom en ej aflägsen framtid alldeles upphöra. Dessa uppgifter hade revisorerna funnit bekräftade vid sammanställande af de belopp, till hvilka salpeteruppbörden under de senaste åren uppgått. Uppbörden, som under åren 1883—88 belöpt sig till i medeltal 20,476,5 kilogram för år, hade under åren 1889—92 i medeltal utgjort endast 6,880,5 kilogram för år.

Då man toge i beräkning samtliga med statens salpeteruppköp för- enade utgifter, utgörande, förutom lösningspriset, aflöningar, uppbörds- och fraktkostnader m. m., befundes, att den inlösta salpetern blifvit för staten öfver höfvan dyr. Sålunda uppginge kostnaden för den år 1891 inlösta salpetern, utgörande 9,785 kilogram, efter denna beräkning till mer än en krona per kilogram, under det att, enligt vunnen upplysning, partipriset på salpeter af bästa beskaffenhet från andra orter under de senaste åren i Stockholm ej öfverstigit 50 öre per kilogram.

Men utom den dryga kostnaden borde tagas i betraktande, att statens behof af salpeter ej längre vore detsamma som förr. De krutsorter, hvilka numera hufvudsakligen komme till användning för krigsbruk, antoge nemligen revisorerna beredas af helt andra beståndsdelar än salpeter.

Med stöd af hvad sålunda blifvit anfördt, hade revisorerna velat uttala önskvärdheten deraf, att statens åtagande att inlösa den i Vesterbottens län tillverkade salpeter måtte med det snaraste upphöra samt de för detta ändamål tillsatta tjänster indragas.

Med anledning häraf har arméförvaltningen å artilleridepartementet i ett den 26 januari innevarande år afgifvet utlåtande meddelat, att departementet, som af flerahanda anledningar äfven för sin del funnit tiden nu vara inne för upphörande af statens skyldighet att inlösa den salpeter, som tillverkas och hembjudes kronan från de hittills salpeter- näring drifvande socknarne inom Vesterbottens län, redan under den 12 september sistlidet år anmodat Konungens befallningshafvande i nämnda län meddela departementet yttrande deröfver, huruvida salpeter- tillver- kningen numera vore för orten af den vigt och betydelse, att densamma kunde anses böra som näring fortfarande understödjas, samt att i öfrigt lemna departementet de upplysningar, som till frågans utredning kunde

bidraga; — och som härå från Konungens befallningshafvande inkommit svar, åtföljdt af yttranden från de salpetertillverkande socknarne i länet, komme arméförvaltningen å artilleridepartementet att oförtöfvadt hos Kongl. Maj:t göra särskild framställning i det af Riksdagens revisorer omförmålda syfte.

Enligt hvad utskottet inhemtat, har arméförvaltningen den 6 sistlidne februari till Kongl. Maj:t aflåtit skrifvelse i ämnet, hvilken skrifvelse är remitterad till statskontoret; och då således ifrågavarande ärende torde komma att inom kort underkastas Kongl. Maj:ts pröfning och antagas kan, att åtgärder i det af revisorerna afsedda syfte komma att vidtagas, har utskottet endast velat förhållandet för Riksdagen

omförmåla.

§ 4.

(Rev.-ber. pag. 73; utl. pag. 425.)

Ang. betäckande af brist å bestämde anslag med besparing å reservationsanslag.

Enligt hvad revisorerna vidare meddelat, hade å anslaget till ved och ljus vid fästnings- och garnisonsorter, hvilket anslag enligt riksstaten utginge med bestämdt belopp, 61,500 kronor, vid revisionsårets slut förefunnits en brist å 32,278 kronor 33 öre. Denna brist hade, såsom arméförvaltningens hufvudbok utvisade, blifvit betäckt genom beloppets omföring från fortifikationsdepartementets andel uti reservationsanslaget till försvarsverket till lands i allmänhet.

Kontot för besparingar å fjerde hufvudtiteln upptog vid årets början en reservation å 26,213 kronor 63 öre. Då härtill komme årets besparingar å bestämda anslag med 122,185 kronor 68 öre, befundes de under berörda konto bokförda besparingarna uppgå till ett belopp af 148,399 kronor 31 öre. Häraf hade dock endast ett belopp af 5,942 kronor 79 öre blifvit användt till betäckande af de å bestämda anslag uppkomna brister, under det att återstoden blifvit för andra ändamål disponerade i sådan utsträckning, att vid årets slut behållningen icke varit tillräcklig för gäldande af ifrågavarande brist å anslaget till ved och ljus.

Då brister, som yppade sig å bestämda anslag, borde betäckas från vederbörande hufvudtitels allmänna besparingar, hvaremot besparing å reservationsanslag icke finge disponeras för annat ändamål än det, hvar-

till anslaget vore afsedt, hade revisorerna ansett sig böra bringa ofvan omförmälda förhållande till Riksdagens kännedom.

Till besvarande häraf har arméförvaltningen å fortifikationsdepartementet anfört,

att, sedan vid uppgörandet af 1891 års hufvudbok, enligt hvad bokslutskamreraren anmält, ej mindre yppats brist å ifrågavarande anslag till ofvannämnda belopp, än ock visat sig, att fjerde hufvudtitelns allmänna besparingar ej lemnade tillgång till bristens gäldande, fortifikationsdepartementet, vid sådant förhållande och enär någon annan utväg till bristens betäckande då ej förefunnits, nödgats godtgöra ved- och ljusanslagets berörda brist genom omföring i 1891 års räkenskap från försträckningstitel under departementets andel i reservationsanslaget till försvarsverket till lands i allmänhet;

att försträckningen sedermera blifvit ersatt genom omföring från 1892 års anslag till ved och ljus vid fästnings- och garnisonsorter, hvilket anslag från och med sistnämnda år utginge med 103,500 kronor, ehuru, såsom förvaltningen i skrifvelse till Kongl. Maj:t den 15 nästlidne november angående fortifikationsdepartementets medelsbehof för år 1894 ansett sig böra framhålla, anslaget genom denna omföring antagligen komme att vid 1892 års utgång visa en motsvarande brist, som dock ej ännu kunde till siffran bestämmas, hvilken brist, i händelse allmänna besparingarna för 1892 dertill skulle lemna tillgång, syntes böra få dermed ersättas, men i annat fall betäckas på sätt Kongl. Maj:t, efter af förvaltningen framdeles gjord anmälan, kunde finna skäligt förordna, samt

att, sedan från och med innevarande år ett från fortifikationsdepartementets andel i anslaget till försvarsverket till lands i allmänhet särskildt afskildt försträckningskonto komme att i departementets räkenskaper uppläggas, närmaste anledningen till denna revisorernas anmärkning härmed syntes numera hafva bortfallit.

Utskottet, som delar revisorernas uppfattning derom, att ett origtigt förfarande i anmärkta hänseendet egt rum, anser sig dock, då det måste antagas att ett uppreparande af ett sådant förfaringsätt för framtiden icke må förekomma, böra hemställa,

att revisorernas omförmälda framställning icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Krigsskolan.

§ 5.

(Rev.-ber. pag. 79; utl. pag. 429.)

*Ang. Solnasko-
gens ställande
under domän-
styrelsens för-
valtning.*

Af förekommen anledning hafva revisorerna ifrågasatt, huruvida icke den s. k. Solnaskogen borde ställas under domänstyrelsens vård och förvaltning, med iakttagande deraf att krigsskolan fortfarande måtte komma i åtnjutande af de medel, som inflöte genom försäljning af de å området afverkade skogsalster.

I afgifvet utlåtande med anledning af de anmärkningar, revisorerna framställt rörande krigsskolans räkenskaper, har chefen för skolan i afseende å förenämnda fråga anfört, att värden och förvaltningen af Solnaskogen under de senare åren kräft ganska mycken tid för krigsskolans chef och äfven omkostnader för skolan.

Å ena sidan hade vid tiden för nuvarande chefens tillträde af befälet öfver krigsskolan klarligen framgått, att en stor del träd vore öfvermogna, började torka i topparne samt delvis ock vore innanruttna, hvarför de snart borde tillgodogöras, om de ej skulle falla i värde, och å andra sidan funnes, ehuru några smärre planteringar redan derförut tid efter annan företagits, ej obetydliga öppna samt glest bevuxna delar inom skogsområdet, hvilka borde med det snaraste iplanteras för att få återväxten i tid och myckenhet nog ordnad.

Under våren 1891 hade chefen därför låtit att börja med endast på grund af en plan, uppgjord efter hans anvisning af den examinerade skogvaktaren, dika för och plantera ut 4,500 stycken tall- och 3,500 stycken granplantor, till en kostnad för krigsskolan af omkring 350 kronor.

Då på grund af den härunder vunna erfarenheten visat sig, att en fullständigare och mera omfattande plan för såväl afverkning som ordnandet af återväxten borde uppgöras och följas, hade chefen anhållit hos jägmästaren i Stockholms revir Hj. Öhrström om biträde med dylik planläggning. På grund af dennes anvisningar på stället hade derefter år 1892 afverkats 73 större och mindre träd för skolans behof och verkstälts dikning för och utplanterande af 7,500 stycken tall- och 7,500 stycken granplantor, hvarefter bemålde jägmästare under sistlidne juli

afgifvit yttrande om skogshushållningen vid krigsskolan. Utgifterna under 1892 för skogsvården hade, oafsedt egna drängars arbete dervid, belöpt sig till omkring 320 kronor.

För år 1893 återstode fullständigandet af planteringarna på öppnare delar samt inplanterande å med större träd glesare bevuxna delar inom de äldre bestånden, med huru många plantor och till hvilken kostnad kunde ännu ej med visshet uppgifvas.

Från och med 1894 syntes kostnaderna för skogsvården böra blifva betydligt mindre, än de varit under åren 1891, 1892 och 1893.

För en jemn och planmessig vård af Solnaskogen vore fördelaktigt, om densamma ställdes under domänstyrelsens förvaltning och med hänsyn till chefens för krigsskolan mångahanda öfriga och ur militärisk synpunkt viktigare åligganden syntes det fördelaktigt, om han vunne befrielse från den ej obetydliga omsorgen om Solnaskogens förvaltning.

För krigsskolans ekonomi vore det emellertid nödvändigt, att hon framgent såsom hittills finge tillgodogöra sig de inkomster, som dels in natura och dels genom försäljning kunde inflyta från skogsalstren ur Solnaskogen, men ej af dessa allenast, utan ock af de tomtören, stenbrott och skogsbeten m. m., deraf inkomst kunde beredas krigsskolan. Vidare vore det för skolans ekonomi af vigt, att de förvaltningskostnader, som hon tilläventyrs icke kunde komma att undgå att genom domänstyrelsen få vidkännas, måtte varda så små som möjligt, hvarvid det vore att märka, att, såsom ofvan påpekats, om ock 1891 och 1892 omkostnaderna varit och 1893 ännu blifva rätt betydliga, desamma likväl för framtiden, sedan allt blifvit planenligt ordnad, beräknats blifva ganska obetydliga, om krigsskolan fortfarande skolat utöfva vården och förvaltningen af skogen i fråga.

På ofvan anförda skäl samt under ofvan framställda vilkor och förutsättning tillstyrkte chefen för krigsskolan revisorerernas framställning om Solnaskogens ställande under domänstyrelsens vård och förvaltning.

I likhet med hvad revisorererna ifrågasatt och chefen för krigsskolan jemväl förordat, anser utskottet fördelaktigt, att vården och förvaltningen af Solnaskogen öfverflyttas från chefen vid skolan till domänstyrelsen, utan att derigenom må föranledas rubbning i de behållna inkomster, som hittills tillflutit skolan från berörda skog; och synes vid sådant förhållande Riksdagen böra i skrifvelse till Kongl. Maj:t derom göra framställning.

Utskottet får alltså hemställa,

att Riksdagen må hos Kongl Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida icke den invid Karlberg belägna Solnaskogen lämpligen må ställas under domänstyrelsens vård och förvaltning, dock utan förändring i den krigsskolan medgifna rätt att tillgodonjuta derifrån inflytande inkomster.

Kommerskollegium.

§ 6.

(Rev.-ber. pag. 114; utl. pag. 440.)

Enär i yrkesinspektörernas expensmedelsräkningar för revisionsåret funnes upptagna åtskilliga under året inköpta apparater, kartor, böcker etc., men några inventarieförteckningar icke funnes räkningarna bifogade, hafva revisorerna, med åberopande af kongl. kungörelsen den 20 maj 1881, å berörda förhållanden fäst uppmärksamheten.

Ang. inventarieförteckningars fogande vid yrkesinspektörernas expensmedelsräkningar.

I afgifvet utlåtande af den 24 januari innevarande år med anledning af revisorernas framställningar angående vissa frågor, som beröra yrkesinspektionen, har kommerskollegium, efter att hafva infortrat yrkesinspektörernas yttranden i ärendet, beträffande revisorernas ofvan anförda uttalande till en början meddelat, att uti berörda yttranden i nu föreliggande fråga hufvudsakligen andragits:

af yrkesinspektören i norra distriktet, att en inventarieförteckning öfver de för expensmedel inköpta böcker, kartor, apparater m. m. utan svårighet kunde uppgöras och bifogas räkenskapen;

af yrkesinspektören i vestra distriktet, att åsyftad förteckning funnes af honom upprättad, men att han ej afvetat, att densamma skulle bifogas expensmedelsredovisningen; varande emellertid en »förteckning öfver inventarier, tillhörande yrkesinspektionen i vestra distriktet den 31 december 1891» yttrandet bilagd; och

af yrkesinspektören i södra distriktet, att någon befogad invändning icke kunde göras mot anmärkningen.

För egen del har kollegium i afseende å denna fråga anført följande:

Genom kongl. bref till kollegium den 31 december 1890 hade Kongl. Maj:t förordnat, bland annat, att det af Riksdagen för år 1891 beviljade anslag till bestridande af kostnaden för skrifbiträden och likartade utgifter för fabriksinspektionen skulle emellan de tre yrkesinspektörerna lika fördelas för att af dem, emot redovisningsskyldighet, användas dels till inköp af diverse böcker, kartor, skrif- och expeditiionsutensilier m. m., dels ock, i mån af behof, till skrifbiträde m. m., och skulle de inventarier, böcker m. m., som för ifrågavarande medel komme att inköpas, af yrkesinspektörerna förvaras för att till deras efterträdare öfverlemnas.

I den af revisorerna åberopade kungörelse sades uttryckligen, att böcker eller kartor icke skulle upptagas i de förteckningar öfver de för statsmedel inköpta möbler och andra dermed jemförliga värdefullare inventarier, som skulle åtfölja räkenskaperna, då dessa från embetsverk, styrelser eller inrättningar till vederbörlig myndighet för granskning öfverlemnades. De mimeografer eller apparater för mångfaldigande af cirkulär, teckningar m. m., som, på grund af sistberörda kongl. bref, till ett pris af 65 kronor stycket af enhvar bland yrkesinspektörerna inköpts, kunde vidare, lika litet som af yrkesinspektörerna inköpta blåstämplor för papper m. fl. mindre apparater och skrifutensilier kunna hänföras till sådana, med möbler jemförliga värdefullare inventarier, som i kungörelsen afsåges. Kollegium ansåge alltså den af revisorerna åberopade kungörelsen icke vara i föreliggande fall tillämplig.

Men då å andra sidan med god ordning vore förenligt, att förteckning funnes öfver de böcker, kartor, apparater m. m., som af yrkesinspektörerna för statsmedel inköptes, och hvilka skulle af yrkesinspektörerna förvaras för att till deras efterträdare öfverlemnas, hemställde kollegium, att yrkesinspektörerna måtte af Kongl. Maj:t åläggas att vid de årsberättelser, som skulle af dem till kollegium ingifvas, foga förteckningar öfver de inventarier af antydtd slag, som för statsmedel under året af inspektörerna inköpts, med utsättande af inventariernas pris.

Då, med afseende å hvad kommerskollegium anfört, kan antagas, att föreskrift kommer att meddelas om skyldighet för yrkesinspektörerna att uppgöra inventarieförteckningar för att biläggas deras expensmedelsräkningar, samt rättelse i det af revisorerna angifna syftet sålunda är att emotse, har utskottet endast velat förhållandet för Riksdagen

omförmåla.

§ 7.

(Rev.-ber. pag. 114; utl. pag. 441.)

Ang. yrkes-
inspektörernas
årsberättelser
befordrande
till trycket.

Uti motiverna till arbetareförsäkringskomiténs förslag till lag om åtgärder för skyddande af arbetares lif och helsa hade, enligt hvad revisorerna meddelat, komitén — med omnämmande att i de länder, i hvilka redan en sådan statsinspektion, hvarom förslaget handlade, kommit till stånd, inspektörernas berättelser öfver sin verksamhet i regeln publicerades och visat sig i hög grad bidraga till spridande af värdefulla meddelanden om dithörande frågor — uttalat, »att det fölle af sig sjelft att, om inspektörer hos oss blefve tillsatte, för det fulla gagnet af deras verksamhet fordrades, att periodiskt återkommande berättelser deröfver afgåfves och offentliggjordes». Jemväl i chefens för civildepartementet yttrande till det statsrådsprotokoll, som åtföljde Kongl. Maj:ts proposition till 1889 års Riksdag med förslag till lag i ämnet, hade framhållits, att statsinspektionen, der den inrättats, varit af största gagn genom de tillförlitliga upplysningar angående arbetareförhållandena, som genom inspektörernas årsberättelser vunnits. Sedan, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med förslaget, lag angående skydd mot yrkesfara antagits, och yrkesinspektörer, efter anvisande af erforderliga medel, blifvit tillsatte, hade väl uti den af Kongl. Maj:t för yrkesinspektörerna utfärdade instruktionen af den 20 juni 1890 blifvit stadgadt, att yrkesinspektör skulle inom februari månads utgång hvarje år till kommerskollegium afgifva berättelse om sin verksamhet under det nästförflutna året afvensom att ett sammandrag af de berättelser, som sålunda af inspektörerna afgåfves, skulle af kommerskollegium till Kongl. Maj:t insändas jemte det yttrande, hvartill berättelserna kunde finnas gifva anledning; något offentliggörande af dessa berättelser och sammandrag hade deremot icke föreskrifvits och ej heller, enligt hvad revisorerna inhemtat, egt rum. Då de skäl, som för ett dylikt offentliggörande, enligt hvad ofvan omnämnts, blifvit framhållna, syntes revisorerna synnerligen afsevärda, hafva revisorerna hemställt, att yrkesinspektörernas årsberättelser samt det af kommerskollegium till Kongl. Maj:t insända sammandrag deraf måtte befordras till trycket för att bringas till allmänhetens kännedom.

I kommerskollegii ofvan omförmälda utlåtande har kollegium till en början redogjort för hvad yrkesinspektörerna uti infordrade yttranden i ämnet anfört och i sådant afseende meddelat, att yrkesinspektören i norra distriktet ansett, att tryckning af yrkesinspektörernas berättelser i sin hel-

het knappast vore förenad med afsevärd nytta eller af behofvet påkallad, utan vore ett offentliggörande af kommerskollegii sammandrag för ändamålet tillräckligt, särdeles om i desamma intoges de redogörelser för inträffade olycksfall, som yrkesinspektörerna meddelat, och beskrifningar jemte teckningar öfver skyddsanordningar sammandragen bifogades. Yrkesinspektören i vestra distriktet hade deremot icke något att invända mot det af revisorerna framställda förslag; och yrkesinspektören i södra distriktet hade ansett, att berättelsernas utarbetande på ett sådant sätt, att de kunde motsvara det med deras publicerande afsedda ändamål, skulle erfordra ett arbete och en tid, som under för handen varande förhållanden bättre kunde användas på den egentliga utöfningen af inspektionen.

För egen del förklarade kollegium sig anse, att ett utgifvande årligen i tryck af berättelse rörande yrkesinspektionens verksamhet och de resultat samt den erfarenhet, som derunder vunnits, borde kunna ej mindre vara af intresse såväl för industriidkare som ur social synpunkt, än äfven befrämja det med yrkesinspektionen afsedda ändamål. Att emellertid utgifva såväl yrkesinspektörernas samtliga berättelser som kollegii sammandrag deraf, syntes dock icke medföra en mot dermed förenade kostnader och det för yrkesinspektörerna derigenom ökade arbetet svarande nytta. En dylik publikation blefve dessutom ej allenast för stor och till innehållet mindre lätt öfverskådlig, utan komme äfven att minst tvenne gånger upptaga väsentligen samma saker.

Kollegii sammandrag af yrkesinspektörernas berättelser, som hittills innehållit och äfven framgent syntes böra innehålla uppgifter om antalet af de utaf en hvar bland yrkesinspektörerna under året besigtigade industriella anläggningar, ordnade efter industrigrupper, om de vid anläggningarna använda arbetarnes antal, om belägenheten af anläggningarna, om antalet af de meddelanden eller föreskrifter rörande skyddsanordningars vidtagande, som af inspektörerna lemnats, fördelade efter de olika hufvudslag af maskinella eller andra inrättningar, som i lagen angående skydd mot yrkesfara afsåges, om de erfarenheter, som i hufvudsak af inspektörerna under utöfningen af deras verksamhet gjorts, om de olycksfall i arbetet, som kommit till inspektörernas kännedom m. m., borde deremot, i fall de samma i tryck offentliggjordes, kunna lemna en tillräckligt fullständig bild af yrkesinspektionens verksamhet och fortgång äfvensom öka insigten om de brister, som ännu måste anses vidlåda yrkesinspektionen härstädes. Skulle derjemte kollegii till trycket befordrade årsberättelse om yrkesinspektionen få åtföljas af reproduktioner af de ritningar öfver skyddsanordningar, som af yrkesinspektörerna ut-

arbetades, kunde äfven derigenom inspektionens ändamål direkt befrämjas, allra helst om dessa ritningar reproducerades i så stort antal, att yrkesinspektörerna deraf kunde erhålla separataftryck att bland industriidkare efter behof utdelas.

Kollegium hemstälde därför, att åtgärder måtte vidtagas i syfte att de sammandrag af yrkesinspektörernas årsberättelser, som årligen skulle till Kongl. Maj:t af kommerskollegium afgifvas, måtte vardas till trycket befordrade jemte de yrkesinspektörernas berättelser åtföljande teckningar öfver skyddsanordningar, samt att af dessa teckningar ett tillräckligt antal separataftryck måtte få tagas för att genom yrkesinspektörerna vid behof utdelas bland industriidkare.

Såsom ofvan meddelats, hafva revisorerna ansett, att såväl yrkesinspektörernas årsberättelser som kommerskollegii sammandrag deraf borde årligen till trycket befordras. Utskottet har emellertid, i likhet med den af kollegium uttalade mening, förestält sig att, derest både berättelserna och sammandraget skulle utgifvas i tryck, deraf skulle för-anledas alltför höga kostnader samt att publicerandet af allenast sammandraget borde vara för det afsedda ändamålet tillfyllestgörande. Med anledning häraf får utskottet hemställa,

att revisorernas ifrågavarande framställning icke må till någon Riksdagens vidare åtgärd föranleda.

Jernvägsstyrelsen.

§ 8.

(Rev.-ber. pag. 152; utl. pag. 457.)

*I fråga om
stängsel utefter
statens jern-
vägar.*

Revisorerna, som i ändamål att taga närmare kännedom om en del af statens jernvägsbyggnader i Norrland samt arbetena å jernvägens vidare utsträckning mot norr befarit såväl jernvägen från Stockholm till Vännäs som ock de vid revisorernas resa ännu ej för trafik öppnade bandelarne Mellansel—Örnsköldsvik och Vännäs—Ekån, hafva med anledning af de iakttagelser, de gjort under denna resa, anført bland annat,

att, i likhet med hvad vid statens öfriga jernvägar egde rum, jernvägen i Norrland vore utefter hela linien omgifven af stängsel. Med hänsyn till ej allenast den genom stängslets uppförande förhöjda anläggningskostnaden utan äfven kostnaderna för dess underhåll, i hvilket afseende revisorerna meddelat, att enligt jernvägsstyrelsens senaste årsberättelse utgifterna vid stambanorna för stängsels underhåll år 1891 uppgått till 148,829 kronor 88 öre, hafva revisorerna uttalat den mening, att stängsel kring jernvägen borde i Norrland på de vidsträckta, obebodda skogsmarker, som der genomskäras, kunna i regeln undvaras; och särskildt syntes sådan hägnad obehöflig, der jernvägen löpte genom kronan tillhöriga marker, å hvilka kreatursbete icke egde rum.

I afgifvet utlåtande i anledning af revisorernas framställningar rörande statens jernvägar har jernvägsstyrelsen beträffande förenämnda fråga anfört, att det ej syntes tillrådligt att minska eller borttaga stängslet utefter de norrländska banorna, då all den mark, stambanan genomginge, genomströfvades af betande boskapskreatur, hvarför det äfven visat sig nödigt att å skogsmark vid banans byggande snarast möjligt uppföra stängsel till undvikande af olyckshändelser. Norra stambanan genomginge endast på helt korta sträckor mindre kronoparker, och då dessa i allmänhet icke vore inhägnade, förefunnes ingen anledning att vid banans framdragande öfver dem utesluta jernvägsstängslet.

Allt från början af statsjernvägarnes anläggande har den uppfattning varit rådande, att jernvägarne borde skyddas medelst stängsel. Under senare tider hafva emellertid förändrade åsikter om sådant stängsels nödvändighet gjort sig gällande.

Vid fråga om anslag till Luleå—Gellivarabanans försättande i fullständigt skick uttalade 1892 års lagtima Riksdag i skrifvelse angående föreslagna jernvägsbyggnader för statens räkning den åsigt, att en gods-bana, som genomlöper aflägsna, folktomma bygder och endast trafikeras med långsamt gående tåg, icke för trafikens säkerhet erfordrade stängsel.

Erfarenheten vid enskilda jernvägar torde äfven i flera fall hafva ådagalagt, att stängsel kan undvaras utan fara för jernvägstrafiken; och om, å ena sidan, i saknad af stängsel jernvägarne äro utsatta för skada å banvallen, förorsakad af kreatur, torde å andra sidan böra tagas i betraktande, att de utgifter, som för sådan skadas botande kunna erfordras, icke torde vara jemförliga med kostnaden för stängsels uppförande och underhåll. Härjemte är att märka, att i samma mån som talrika öfvergångar i jernvägens plan förefinnas, stängslets skydd minskas genom osäkerheten, att de till öfvergångarna ledande grindarne hållas veder-

börligen stängda. Och det torde kunna ifrågasättas, huruvida ej större fara för jernvägstrafiken föranledes af kreatur, som befinna sig på instängd bana än på ohägnad, enär iakttagits, att vid annalkande tåg kreatur i förra fallet löper utefter banan, tills det uppnås af tåget, men i senare fallet har större benägenhet att begifva sig bort från banvallen.

Hvad särskildt de norrländska jernvägarna beträffar, så om än, såsom jernvägsstyrelsen uppgifvit, den nu färdiga stambanan genömgår endast på helt korta sträckor mindre kronoparker, kommer dock den del af banan, som drages norrut från Degerfors, att löpa genom synnerligen vidsträckta kronomarker, der stängsel under alla förhållanden synes mindre behöfligt.

Ehuruväl på många orter redan nu anbragt stängsel måhända skulle kunna utan olägenhet undvaras, har utskottet icke velat för närvarande ifrågasätta, att sådant stängsel ej vidare må underhållas; men beträffande det fortsatta jernvägsbyggandet i öfre Norrland har utskottet ansett Riksdagen böra, med biträdande af den utaf revisorerna uttalade mening, underställa Kongl. Maj:ts pröfning, huruvida icke, till besparing i kostnaderna för jernvägens byggande och underhåll, densamma må i regeln kunna lemnas ohägnad.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, i hvad mån stängsel utefter den ännu ej fullbordade delen af statsbanan i Norrland må kunna undvaras.

§ 9.

(Rev.-ber. pag. 153; utl. pag. 457—459.)

*Ang. stations-
husen vid jern-
vägen i
Norrland.*

Revisorerna hafva vidare, i afseende å stationhusen vid de norrländska jernvägarne anfördt, att revisorerna funnit dessa i vissa fall vara tilltagna något större, än trafiken syntes påkalla, och utförda dyrbarare, än med önskelig sparsamhet syntes förenligt. Dessa byggnader vore visserligen, hvad det yttre beträffade, prydliga och tilltalande; men vid deras uppförande syntes möjligen hänsyn icke tillräckligt hafva tagits till ändamålsenligheten samt vigten deraf, att deras underhåll ej måtte kräfva större kostnader än nödigt vore. För det af sten uppförda stationshuset i Örnsköldsvik, hvarå arbetena vid revisorernas besök icke

ännu vore afslutade, hade, enligt hvad revisorerna inhemtat, kostnaden beräknats till 53,000 kronor. Stationshuset i Mellansel, hvilket, uppfördt af trä, vore byggt i gammalnordisk stil och försedt med torn, hade beräknats kosta 31,000 kronor. Huruvida eller i hvad mån dessa kostnadsberäkningar öfverskridits, hade revisorerna ej varit i tillfälle att inhemta. Den bokförda kostnaden för Vännäs stationshus, som beräknats kunna uppföras för 34,550 kronor, hade vid oktober månads början nästlidet år utgjort 41,791 kronor 74 öre.

I förenämnda utlåtande har jernvägsstyrelsen med anledning af revisornas nu omförmälda framställning anfört, att densamma, i hvad den afsåge byggnadssättet vid stationshusen, enligt styrelsens förmenande innehölle en blandning af gillande och klander, affattad i så sväfvande ordalag utan påvisande af bestämda fakta, att den icke lemnade rum för ett bemötande eller yttrande från styrelsens sida. Med afseende deremot å hvad som nämnts om kostnaderna för stationshusen i Örnsköldsvik, Mellansel och Vännäs, har styrelsen meddelat, att i allmänhet flere anledningar funnes till, att kostnaderna för stationshusbyggnaderna i öfre Norrland stälde sig högre än för motsvarande byggnader längre söderut. Så hade vanligen bangårdarne måst förläggas å mark, der grunden bestode af pöslera, och då det för dessa byggnaders framtida underhåll och bestånd vore af stor vigt, att de — äfven då de utfördes af trä — erhöille en fullt frostfri grund, hade grundläggningen för husbyggnaderna i allmänhet kräft betydligare kostnader än vid de sydligare linierna. Härtill komme, att en stor del af husbyggnadsmaterialierna måst anskaffas från aflägsna orter och att högre dagsverkspris vore gällande i Norrland. Detta oaktadt hade husbyggnaderna, med frånräknande af grundläggnings- och dermed förenade dräneringskostnader, icke kräft större kostnader än de för dem af arkitektkontoret förslagsvis beräknade.

Kostnaderna för stationshusen å de nämnda platserna, om hvilka styrelsen erinrat, att den första utgjorde ändpunkten vid hafvet för en sidobana, der en icke ringa trafik kunde väntas, och den andra vore samt den tredje snart nog blefve en föreningsstation, och såsom sådan, efter erfarenheten i andra delar af landet, inom kort kunde antagas tilltaga i betydenhet, hade uppgått till följande belopp, nemligen:

i Örnsköldsvik:

sprängning för och murning af grunden	kronor	8,476: 51
murning och inredning m. m.	»	46,523: 49

Summa kronor 55,000: —

i Mellansel:

grundläggning och murning.....	kronor	6,370: 40
timring och inredning m. m.	»	20,629: 60
	Summa kronor	27,900: —

i Vännäs:

grundläggning och murning	kronor	9,778: 53
timring, inredning m. m.	»	32,076: 45
	Summa kronor	41,854: 98.

Då den i berättelsen förekommande antydningen, att Mellansels stationshus skulle vara uppfördt i gammal nordisk stil och försedt med torn, kunde gifva anledning till den uppfattningen, att obehöfliga kostnader blifvit nedlagda på att gifva byggnaden en egendomlig pregel, hade styrelsen velat nämna, att huset i fråga vore uppfördt i den vanliga stilen för stationshus med den skilnaden blott, att yttersidan af väggtimren ej afbilats, utan bibehölle sin runda form, och att tornet bestode af ett trapphus med sin betäckning.

Ehuruväl hvad sålunda blifvit af jernvägsstyrelsen anfördt icke synes utskottet innefatta vederläggning af den utaf revisorerna uttalade uppfattning derom, att stationshusen vid de norrländska jernvägarne i förenämnda fall uppförts dyrbarare än med önskelig sparsamhet synes förenligt och utan tillräcklig hänsyn till ändamålsenligheten och vigten af att byggnadernas underhåll ej må kräfva öfver höfvan stora kostnader, har utskottet dock förestält sig, att, sedan uppmärksamheten å denna fråga blifvit väckt, jernvägsstyrelsen vid förestående byggnadsarbeten inom Norrland af ifrågavarande slag skall tillse, att byggnaderna komma att uppfylla anspråken på sparsamhet i anläggningen samt i öfrigt blifva så uppförda, att de med enkelhet i anordningarna förena lämplighet med afseende å de klimatiska förhållandena.

Vid sådant förhållande har utskottet endast velat hvad i detta ärende förekommit för Riksdagen

omförmåla.

§ 10.

(Rev.-ber. pag. 154; utl. pag. 460.)

Enligt hvad revisorerna med anledning af granskningen af jern-^{Ang. bokförin-}vägsstyrelsens räkenskaper meddelat, hade i styrelsens »journal» för re-^{gen af vissa}visionsåret i den utgående balansen under rubriken »Påbörjade arbeten ^{bland jernvägs-}i verkstäderna» upptagits belopp å tillhopa 375,539 kronor 22 öre. Af ^{styrelsens ut-}de specifikationer, revisorerna från jernvägsstyrelsen bekommit, hade in-^{giftsposter.}hemtats, att i de sålunda utbalanserade beloppen inginge poster, för hvilkas hänförande under omförmälda rubrik giltiga skäl icke förefunnes. Såsom exempel på dylika poster anföra revisorerna:

»Kongl. jernvägsstyrelsen: Andel i kostnader under året för gas, vatten m. m. för styrelsens lokaler i centralstationen & annexet»;

»Gastillverkning»;

»Kostnad för servering af bad i Stockholm & Upsala 1891»;

»Hyra för lokomotiv»;

»Stenkol och ved»;

»Aflöning till lånad lok. personal».

Då genom denna oegentlighet i bokföringen utgifter blifvit såsom tillgångar balanserade och de sålunda balanserade beloppen vore beaktansvärdt stora och derigenom dels den redan i sig sjelf stora förrådsbehållningen än vidare ökats, dels ock de bokförda utgifterna för de olika ändamålen i afsevärd mån skilde sig från den verkliga kostnaden, hafva revisorerna härå fäst uppmärksamheten.

Med anledning häraf har jernvägsstyrelsen i ofvan omförmälda utlåtande anfört att, hvad först beträffade rubriken »påbörjade arbeten» i förrådet, under denna sedan mer än trettio år begagnade rubrik upptoges i räkenskapen efter hand dels hvarje påbörjad egentligt verkstadsarbete, intill dess detsamma blifvit afslutadt, och då påförts antingen vederbörande underhållslitera eller förrådet, dels belopp, som utgifvits successive i mindre poster för visst ändamål och för hvilka, i afsigt att erhålla totalutgiften på ett ställe sammanförd, upplades så kallade arbetsnummer, och deribland en del sådana, som vore gemensamma för två eller flera afdelningar och skulle efter gifven beräkningsgrund mellan dem fördelas. Det vore klart, att icke alla under årets lopp påbörjade arbeten kunde vara fullbordade den 31 december, liksom ock att alla fortlöpande utgiftssummor icke kunde hinna mellan vederbörande fördelas under den korta tid af 25 dagar efter årets utgång, inom hvil-

ken räkenskaperna skulle aflemnas afslutade. De ännu ej reglerade måste därför balanseras, för att efter det följande årets ingång regleras. Eftersom de nu, hvar efter sin art, varit betecknade med arbetsnummer, hade de upptagits i den utgående balansen under nämnda rubrik, utan att någon olägenhet under den långa förgångna tiden deraf försports, eller det befunnits behöfligt att för deras skull öka det stora antalet litera eller specialkonton med ytterligare ett. Visserligen kunde man säga, att genom balanseringen den oegentlighet uppstode, att utgifter, som rätteligen tillhörde ett föregående år, ej affördes förr än det följande året, men då summorna af balanserade utgifterna vore närmast lika under hvarje år, hade det nämnda tillvägagåendet ingen betydelse för bedömandet af det ekonomiska årsresultatet. Summan af balanserade utgifter för år 1891, som afförts under år 1892, utgjorde för öfrigt endast 32,194 kronor, eller icke fullt en elftedel af summan för hela literan. Dit räknades då icke det belopp af 47,763 kronor för till statens jernvägsbyggnad levererade utrustningspersedlar, räler med mera, som af vederbörande distrikt upptagits å nämnda litera, men egentligen bort upptagas under literan »arbeten för främmande personer».

Det konto i den omförmälda journalen, som gifvit revisorerna anledning till ifrågavarande anmärkning, angåfve för hvarje distrikt summorna af värdena för

förrådet af materialier,
påbörjade arbeten i verkstäderna,
arbeten för främmande personer.

Värdet af förrådet vore sålunda här tydligt utsatt och skildt från de båda öfriga gruppernas, i hvilka utom arbetslöner och dylikt inginge värdena af de materialier, som för deras räkning uttagits ur förrådet. För öfrigt borde det icke undfallit uppmärksamheten, att de under rubriken »påbörjade arbeten» förda summorna vore, hvad bokföringen beträffade, alldeles ensartade med i redovisningen för kassabehållningen utsatta förskott, hvilka, när de arbeten blifvit fullbordade, för hvilka de utlemnats, i och med liquidsummorna affördes å tillbörlig utgiftslitera.

Då en rättelse i det af revisorerna antydda syftet torde vara att emotse, utan att särskild skrifvelse till Kongl. Maj:t i förevarande bokföringsfråga aflåtes, har utskottet endast velat förhållandet för Riksdagen

omförmåla.

§ 11.

(Rev.-ber. pag. 154; utl. pag. 461.)

Vid jemförelse mellan den af Kongl. Maj:t fastställda arfvodesstat för ^{Ang. uppgö-} statens jernvägstrafik för år 1891 samt den arfvodesstat för samma år, ^{randa af om-} jernvägsstyrelsen låtit publicera och tillämpat, hade revisorerna, enligt ^{kostnadsstat} hvad i berättelsen vidare meddelas, funnit, att dessa stater icke i alla ^{för jernvägs-} delar öfverensstämde med hvarandra. För revisorerna hade såsom anledning härtill uppgifvits, att åtskilliga poster i den af jernvägsstyrelsen publicerade arfvodesstaten grundade sig å en särskild omkostnadsstat. Jernvägsstyrelsens ytterst knapphändiga protokoll, af hvilka revisorerna tagit del, innehölle emellertid icke någon upplysning derom, att sådan stat för år 1891 skulle hafva uppgjorts. På grund af dessa anmärkningsvärda förhållanden och då uppgörandet af en detaljerad omkostnadsstat för hvarje år syntes vid hvarje hushållning vara med god ordning öfverensstämmande samt vid en förvaltning af den omfattning som den ifrågasvarande vore af den största vikt och betydelse, hade revisorerna, hvilka visserligen beaktat hvad Kongl. Maj:t i bref den 22 december 1882 uti förevarande ämne uttalat, velat såsom sin åsigt framhålla, att jernvägsstyrelsen borde åläggas att före utgången af hvarje år låta uppgöra och Kongl. Maj:ts pröfning underställa en detaljerad omkostnadsstat för nästföljande år, grundad på för ändamålet företagen utredning och upprättad med iakttagande af största möjliga sparsamhet.

I förenämnda utlåtande har jernvägsstyrelsen med afseende å revisorernas omförmälda framställning erinrat, att sådan stat årligen uppgjorts och tillika med arfvodesstaten, som ju egentligen utgjorde en del af densamma, understälts Kongl. Maj:ts pröfning ända till och med 1880; att derefter, sedan det under hand meddelats, att omkostnadsstatens framläggande till stadfästelse icke erfordrades, förmodligen därför att omkostnaderna efter Riksdagens förslag icke längre upptoges i riksstaten, utan endast behållningen af jernvägstrafiken, under de två påföljande åren endast arfvodesstaten af Kongl. Maj:t faststälts, men att styrelsen år 1882 vid afgifvandet af sina förslag rörande kostnaderna för år 1883 särskildt anhållit, att Kongl. Maj:t täcktes, om icke, såsom förut varit öfligt, i detalj pröfva och fastställa de särskilda i det inlemnade förslaget till omkostnadsstat upptagna posterna, dock genom ett godkännande af de för de olika afdelningarna beräknade summorna och totalbeloppet utgifter, fastställa som förslagsanslag det belopp, hvaröfver

styrelsen egde förfoga för drift och underhållskostnadernas bestridande, hvilken anhållan Kongl. Maj:t, enligt bref den 22 december 1882, i sammanhang med fastställande af den för följande året föreslagna arfvodesstaten, förklarar — då Kongl. Maj:t vore förvissad, att styrelsen låte sig angeläget vara att iakttaga all möjlig sparsamhet i fråga om utgifter för uppehållet af statens jernvägstrafik, så att ofvanberörda summor icke måtte öfverskridas, utan fastmera besparingar derå göras — icke till något särskildt uttalande föranleda.

På grund häraf hade styrelsen sedan dess ej sökt fastställelse af de upprättade *omkostnadsstaterna*, men vore redo att å nyo underställa dem, och det så mycket hellre, som det ju icke kunde vara annat än till trygghet för styrelsen, om gränsen för den summa, hon under ett år finge använda för drift och underhåll, blefve af den högsta myndigheten faststald.

Då det synes med god ordning öfverensstämmande, att, på sätt i afseende å den för statens jernvägstrafik gällande arfvodesstaten eger rum, äfven en omkostnadsstat för jernvägsstyrelsen årligen varder till Kongl. Maj:ts pröfning öfverlemnad och af Kongl. Maj:t faststald, har utskottet funnit sig böra förorda det i sådant afseende af revisorerna framställda förslag, hvilket äfven af jernvägsstyrelsen biträdts, och får alltså hemställa,

att Riksdagen må i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida icke jernvägsstyrelsen må åläggas att hvarje år uppgöra och till Kongl. Maj:ts pröfning insända detaljerad omkostnadsstat att för det nästpåföljande året tillämpas.

Statskontoret.

§ 12.

(Rev.-ber. pag. 196; utl. pag. 465—475.)

Ang. underhållskostnaden för Drottningholms m. fl. broar.

Efter erinran hurusom rikets ständer vid beviljande af anslag för ombyggnad af Drottningholms, Nockeby och Tranebergs broar å allmänna vägen emellan Stockholm och Lofön, enligt särskilda skrivelser

af den 20 augusti 1851, den 11 oktober 1854 och den 16 februari 1858, beslutit, att för broarnes begagnande sådan afgift skulle bestämmas, att derigenom en fond för deras framtida underhåll kunde bildas, hafva revisorerna vidare förmålt, att afkastningen af denna under statskontorets förvaltning ställda fond visat sig vara otillräcklig för det med densamma afsedda ändamål, enär Riksdagen tid efter annan haft att bevilja medel till ersättning för förskott, som statskontoret tillhandahållit väg- och vattenbyggnadsstyrelsen till bestridande af kostnader för reparationer å dessa broar, samt att, oaktadt redan år 1882 fråga väckts om förhöjning i taxan för broarnes begagnande, sådan förhöjning, som rönt motstånd från vederbörande häradsboar, hittills icke blifvit påbjuden, hvarför revisorerna med anledning häraf och då, enligt lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande å landet, regleringen af väghållningen komme att för de trakter, derinom ifrågavarande broar vore belägna, liksom för öfriga delar af riket, under den närmaste tiden ega rum, ansett sig böra fästa uppmärksamheten å önskvärdheten deraf, att i afseende å dessa broars underhåll så anordnades, att fortsatt förskottering af allmänna medel för detta ändamål kunde undvikas.

Uti häröfver afgifvet yttrande har Kongl. Maj:ts befallningshafvande — jemte hänvisning till den vidlyftiga och sorgfälliga utredning om förhållandena med dessa broar, som åvägabragtes i anledning af Kongl. Maj:ts den 30 december 1881 gifna befallning åt länsstyrelsen att taga i öfvervägande bland annat frågan, huruvida icke taxan på afgifter för broarnes begagnande lämpligen kunde undergå någon förhöjning, och som föranledde Kongl. Maj:t den 30 oktober 1885 besluta, det någon förhöjning icke borde för det dåvarande ega rum — förklarar sig anse förhållandena vara sedan dess oförändrade, utom i det afseende, att broarne på senare tider erhållit en något ökad betydelse för det allmänna, efter det staten vid Svartsjö låtit upprätta en tvångsarbetsanstalt, från och till hvilken under vissa tider af året transporterna måste ske öfver dessa broar, och fördenskull hållit före, att någon höjning i taxorna för broarnes trafikerande icke heller nu borde kunna med fog ifrågasättas; tilläggande Kongl. Maj:ts befallningshafvande, i anledning af revisorernas antydan derom, att en förändrad anordning med afseende å dessa broars underhåll kunde vara att motse vid tillämpningen af den nya väglagen, att det icke tillkomme länsstyrelsen att derom för närvarande yttra sig, då länsstyrelsen hade att, i händelse yrkande derom i vederbörlig ordning framställes, såsom första instans pröfva och afgöra, huruvida något eller några väghållningsdistrikt inom länet kunde lagligen åläggas att öfvertaga underhållsskyldigheten för dessa broar.

Statskontoret, som med öfverlemnande af Kongl. Maj:ts befallningshafvandes omförmälda yttrande afgifvit eget utlåtande i förevarande ämne, har deruti anført, att i den mån revisorernas framställning afsåge åtgärders vidtagande i syfte att genom taxornas höjning eller underhållskostnadens öfverflyttning på de vägbyggnadsskyldige inom distriktet bereda minskning i statens utgifter för underhållet af ifrågavarande broar, statskontoret ansåge densamma vara besvarad genom det af Kongl. Maj:ts befallningshafvande afgifna yttrande, till hvilket statskontoret jemväl anslöte sig.

Med anledning af den af revisorerna uttalade önskvärdheten af en sådan anordning, att fortsatt förskottering af allmänna medel för detta ändamål kunde undvikas, har statskontoret för egen del tillagt, att sådant icke under nuvarande förhållanden låte sig göra, med mindre å riksstaten uppfördes för utgifternas bestridande tillräckligt anslag, en utväg, som dock syntes mindre ändamålsenlig i fråga om en utgiftspost, så vexlande och till följd deraf oberäknelig som denna.

Enär, såsom revisorerna jemväl framhållit, på grund af lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande å landet, reglering af väghållningen för de trakter, derinom ifrågavarande broar äro belägna, under den närmaste tiden kommer att ega rum, och utskottet förutsätter, att kronans intresse kommer att vid den nya vägdeleningen varda vederbörligen bevakadt, samt således särskilda åtgärder uti ifrågavarande ämne under nuvarande förhållanden icke synas böra vidtagas, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må vid hvad i detta ärende förekommit låta bero.

Postverket.

§ 13.

(Rev.-ber. pag. 210—212; utl. pag. 475—483.)

Ang. ersättningen till statens jernvägs- trafik för post- befordran å statens jern- vägar.

I betänkande af den 3 juli 1876 har, på sätt revisorerna meddelat, den för förberedande granskning af styrelsens för statens jernvägstrafik förvaltning tillsatta komité anført, att komiterade fast uppmärksamheten vid det förhållande, att jernvägstrafiken för åtskilliga för statens räkning

verkställda transporter ej uppbyrä godtgörelse, som motsvarade derför erforderliga kostnader, och att detta förhållande egentligen egde rum vid de transporter, som verkställdes i och för postbefordringen, hvarför ock en förändring borde vidtagas, så att den verkliga kostnaden för postbefordringen komme att drabba postverket och ej, såsom skedde, till stor del belasta jernvägstrafiken.

I styrelsens för statens jernvägstrafik med anledning af anförda be-
tänkande afgifna utlåtande af den 9 augusti 1876 hade meddelats att styrelsen, som ansåge sig böra biträda hvad komiterade i allmänhet yttrat rörande omförmälda fråga, skulle hvad särskildt anginge postbefordringen, framdeles inkomma till Kongl. Maj:t med framställning i ämnet.

Med anledning af komiterades ofvanberörda yttrande förklarade Riksdagens år 1876 församlade revisorer, att de hyste den föreställning, att framgången af en statsinstitutions verksamhet icke borde höjas på en annans bekostnad, hvarför de å förhållandet fäste Riksdagens uppmärksamhet; och vid 1877 års riksdag uttalade statsutskottet i förevarande ämne den åsigt, att för transporter, som för statens räkning verkställdes, full ersättning borde beräknas; men då styrelsen för statens jernvägstrafik hade för afsigt att inkomma med framställning i ämnet och det sålunda kunde antagas, att frågan inom kort skulle blifva föremål för särskild pröfning, hemställde utskottet, att hvad revisorerna andragit icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda; hvilken hemställan af Riksdagen godkändes.

I skrifvelse den 14 augusti 1877 hade styrelsen för statens jernvägstrafik förklarat sig anse, att ersättningen för postbefordringen borde utgå i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de grunder, hvilka gälde för annan trafik af motsvarande slag, enkannerligen persontrafiken; och i enlighet dermed hade trafikstyrelsen föreslagit ersättning till 2 kronor 80 öre för hvarje mil, hel postvagn varit för postbefordringen använd, och 1 krona för hvarje mil, postkupé upplåtits. Sedan generalpoststyrelsen den 18 december 1878 häröfver angifvit utlåtande samt förstnämnda styrelse ytterligare yttrat sig i ämnet, hade Kongl. Maj:t genom bref den 23 juni 1882 förordnat, att den ersättning, som borde tillkomma statens jernvägstrafik för postbefordran å statens jernvägar, skulle beräknas efter det antal kilometer, som postvagn eller annan järnvägsvagn tillryggalade för postverkets räkning, och tills vidare utgå

för hel vagn med 13 öre för hvarje kilometer,

för post- eller postiljonskupé med hälften eller 6½ öre för hvarje kilometer;

hvarförutom jernvägsstyrelsen skulle ega att med poststyrelsen öfverenskomma om den ersättning, som i förhållande derefter borde erläggas för mindre del af jernvägsvagn, som för postens befordrande kunde komma att tagas i anspråk.

I sitt den 1 oktober 1888 afgifna betänkande hade, enligt hvad revisorerna vidare erinrat, komitén för revision af statens jernvägstaxa, under uttalande att komitén helt och hållet anslöte sig till den utaf 1876 års statsrevisorers uttalade åsigten, att framgången af en statsinstitutions verksamhet icke borde höjas på en annans bekostnad, hemställt, att Kongl. Maj:t måtte bestämma den ersättning, som borde tillkomma statens jernvägstrafik för postbefordran å statens jernvägar, till 18 öre för hvarje kilometer, å hvilken för postverkets räkning hel postvagn å jernvägen befordrades, samt i förhållande derefter för större eller mindre del af vagn, som till postbefordran användes.

Denna komiténs hemställan hade af jernvägsstyrelsen i skrifvelse till Kongl. Maj:t den 5 september 1889 förordats, och hade styrelsen dervid uttalat den mening, att den sålunda föreslagna godtgörelsen vore en lyckligt funnen medelväg emellan den då utgående ersättningen för postbefordringen och den högre afgift, hvilken styrelsen i sin ofvan nämnda skrifvelse af den 14 augusti 1877 föreslagit, men hvilkens fastställelse ej vidare ansåges kunna ifrågasättas.

Generalpoststyrelsen deremot hade i utlåtande af den 30 september 1889, på anförda skäl, hemställt, att bemälda komiténs förslag till förändrade vilkor för postbefordringen icke måtte vinna Kongl. Maj:ts bifall.

Enär någon föreskrift om höjning af godtgörelsen för postbefordringen å statens jernvägar icke utfärdats, utan denna godtgörelse fortfarande utginge enligt Kongl. Maj:ts ofvan anförda bref af den 23 juni 1882, samt vid det förhållande att jemlikt kongl. kungörelsen den 3 november 1882 ersättningen för postbefordringen å enskilde tillhöriga jernvägar utginge med högre belopp, än de för postens framförande å statens jernvägar bestämda, eller för hel vagn, allt efter vagnens utrymme, med 30 eller 25 öre för hvarje kilometer och i förhållande dertill för half och fjerdedels vagn, hafva revisorerna, som ansåge af vikt, att i de fall, der staten drefve industriel verksamhet, denna verksamhets ekonomiska resultat borde, så vidt möjligt vore, af räkenskaperna framgå, och att sålunda den ersättning, som från en statsinstitution i dylikt fall utginge för en annans anlåtande, borde vara noga afvägd, å detta ämne fäst Riksdagens uppmärksamhet.

Öfver denna revisorernas framställning hafva utlåtanden infordrats från såväl generalspoststyrelsen som jernvägsstyrelsen.

Generalpoststyrelsen har i sitt utlåtande, hvad först beträffar det af revisorerna anmärkta förhållande, att postverket finge vidkännas högre afgift för postforslingen å enskildes än å statens jernvägar, erinrat, hurusom vid fastställandet af de grunder, efter hvilka ifrågavarande godtgörelse till enskildes jernvägar skall utgå, tillkommit synpunkter, som icke egde giltighet, då ersättningsfrågan endast berörde två statens inrättningar, i det att från de enskilde jernvägsegarnes sida, då frågan om deras rätt till ersättning för postbefordringen varit föremål för pröfning, helt naturligt gjorts gällande affärsgrundsatsen: högsta möjliga vinst.

Vidare vore härvid att bemärka, hurusom, jemlikt den författning i förevarande afseende, som af revisorerna afsåges — kongl. kungörelsen af den 21 december 1888 beträffande postverkets rätt i fråga om befordran af bref och brefkort, äfvensom angående postförsändning å jernvägar, med ångfartyg och med diligenser — ersättningen för postbefordringen å enskildes jernvägar skall utgå med de af revisorerna angifna belopp af 30 eller 25 öre per kilometer för hvarje för postforsling upplåten hel vagn endast i de fall, då för postkupébefordring å jernväg icke användes mer än ett tåg fram och åter i dygnet, men i motsatt fall beräknas och utgå: för det andra tåget med $66\frac{2}{3}$ procent och för det tredje samt hvar och ett följande tåg med endast $33\frac{1}{3}$ procent af det belopp, som tillkomme jernvägen för det första tåget.

Jemväl borde, i sammanhang härmed, omnämnas, att exempel icke saknats derpå, att enskilda jernvägsbolag funnit med sin fördel förenligt att träffa öfverenskommelse med postverket om posttransportens fullgörande mot billigare lega än som uti oförmälda författning bestämts, dervid i några fall medgifvits sådana vilkor för postbefordringen, som icke stält sig dyrare än de för posttransporterna å statsjernvägarne gällande fraktsatser.

Hvad sedermera anginge revisorernas uttalande derom, att den ersättning, som från en statsinstitution utginge för en annans anlåtande, borde vara noga afvägd, har *generalpoststyrelsen* — med afseende på det samband, hvori detta uttalande syntes stå till det af revisorerna oförmälda, af komitén för revision af statens jernvägstaxa den 1 oktober 1888 i ämnet afgifna betänkande med hemställan om förhöjning af den ersättning, som borde tillkomma statens jernvägstrafik för postbefordran å statens jernvägar — hänvisat till det af revisorerna jemväl oförmälda underdåniga utlåtande, som af *generalpoststyrelsen* den 30 september 1889 afgifvits i anledning af berörda komitébetänkande, i hvilket utlåtande *generalpoststyrelsen* sökt lemna en, så vidt möjligt, uttömmande utredning af förevarande ersättningsfråga och dervid gjort gällande

en från komiterades yrkande skiljaktig uppfattning samt till stöd därför hufvudsakligen anfört:

att för den i komitébetänkandet afsedda femårsperiod 1882—1886 den på statsjernvägarnes persontrafik i vidsträcktare mening, d. v. s. den egentliga personbefordringen samt befordringen af post-, fång- och en del packvagnar, belöpande kostnaden för drift och underhåll utgjort i medeltal per vagnkilometer 11,87 öre, hvadan, för postverkets vidkommande, genom den stadgade afgiften, 13 öre per kilometer, icke blott jernvägarnes samtliga kostnader blifvit betäckta, utan äfven beredts jernvägstrafiken en ej så obetydlig nettovinst;

att den uti komitébetänkandet uttalade motsatta åsigt, eller att statens jernvägstrafik skulle drabbats af förlust ej mindre genom postbefordringen än ock genom annan dermed mest jemförlig trafik, eller persontrafiken i egentlig mening — som ju under ifrågavarande år lemnat en afkastning af, i medeltal, något mera än 18 öre per vagnkilometer — finge sin förklaring deri, att komiterade funnit den af statsjernvägarnes drift uppkomna vinst otillräcklig för gäldande af räntorna å det i jernvägsbyggnaderna nedlagda kapital;

att, om också, då hänsyn toges till statens finanser i deras helhet, på förlustkonto måste föras den skilnad, som kunde förefinnas mellan, å ena sidan, det räntebelopp, staten årligen utbetalade för upplånadt, i jernvägsföretag bundet kapital, och, å andra sidan, de bidrag till räntornas gäldande, som statsjernvägarnes rörelse lemnade, denna förlust för staten emellertid icke i någon mån betäcktes derigenom att, då jernvägarnes nettoafkastning visat sig för ändamålet otillräcklig, bidrag till räntebetalningarna hemtades jemväl från en annan förvaltningsgrens afkastning, som i samma mån förminskades;

att, förutom posttransportafgiften, postverket, jemlikt kongl. brefven den 20 december 1867 och den 28 mars 1873, egde att till statsjernvägarne utbetala godtgörelse för inredning och underhåll af de statsjernvägarne tillhöriga vagnar, hvilka för postbefordran användes;

att, derest postverket, utöfver det betydande belopp detsamma hade att till statsjernvägarne erlægga, skulle få vidkännas ytterligare utgifter i och för postforslingen å statsbanorna, enligt de af komiterade föreslagna grunder, och hvarigenom en årlig tillökning af postverkets trafikomkostnader af ej mindre än omkring 200,000 kronor kunde beräknas skola uppstå, sådant ej kunde undgå att menligt inverka på postverkets förmåga af utveckling och derigenom äfven på den allmänna rörelsen i dess helhet;

att, med afseende å hvad komiterade anfört angående de förmåner

postverket förmenades hemta af jernvägarne, utöfver den direkta nyttan af postgodsets transport, nemligen genom användande af jernvägarnes personal och lokaler äfvensom genom möjligheten att indraga de kostsamma landsvägsposterna å de sträckor, der jernvägarne löpte fram, vore att erinra, *dels* hurusom postverket för posternas handhafvande och bevakning under transporterne hade i sin tjänst anställd en talrik, af postverket aflönad personal, *dels* att till de föreståndare för statens jernvägar, hvilka tillika vore poststationsföreståndare, för postbestyrens handläggning utbetalades jemförelsevis ej obetydliga arfvoden från postverket, *dels* ock att den af jernvägsnätets utveckling föranledda omreglering, i åtskilliga fall, af postföringarna å landsväg icke i det stora hela medförde minskning utan fastmer ökning i postverkets trafikomkostnader, beroende hufvudsakligen derpå att, i den mån jernvägs trafik öppnades i en trakt, anspråk uppkomme hos kringliggande kommuner, hvilkas områden icke gränsade intill jernvägslinien, att genom täta postförbindelser med de invid jernvägen belägna stationer komma i åtnjutande af de tillfällen till utvexling af snabba meddelanden med andra orter, jernvägarne erbjöde;

att deremot jernvägsrörelsen, enär densamma icke kunde utan att en stark godstrafik egde rum med fördel bedrifvas, måste anses af postverket, såsom förmedlare af den för allt varuutbyte orterna emellan erforderliga affärskorrespondensen, hemta en beaktansvärd indirekt fördel utöfver den för postbefordringen utgående godtgörelse;

att, med afseende å ej mindre den antydda vaxelverkan mellan de båda trafikrätningarna än äfven den regelbundenhet, hvarmed jernvägarne för den omfattande postbefordringen toges i anspråk, det icke kunde anses billigt, att postverket skulle för posternas transport lemna statsjernvägarna ersättning efter enahanda tariffgrunder, som för jernvägarnes upplåtande till begagnande af enskilde resande vore gällande;

att en på billighet och rättvisa grundad uppskattning af statsjernvägarnes biträde åt postverket och postverkets deraf betingade ersättningskyldighet näppeligen kunde anses vara för handen, med mindre postverket fritoges från deltagande i sådana utgifter, som skulle till alldeles enahanda belopp drabba jernvägarne, om också någon postbefordran å densamma icke egde rum, i hvilket afseende särskildt syntes mindre egentligt, att bland de utgifter för jernvägarne, i hvilkas betäckande postverket ansåges böra taga del, inberäknats jemväl den aflöning, staten består de i jernvägarnes tjänst anstälde personer;

att, derest berörda aflöningskostnader frånräknades från statsjernvägarnes samtliga kostnader för drift och underhåll exempelvis under året 1887,

samt öfriga omkostnader i behörig proportion fördelades på de särskilda tågslagen, den siffra, som utvisade medeltalet af utgifter, utöfver personalaflöningen, för trafiken i snälltåg och blandade tåg — de tågslag, som för postföring toges i anspråk — eller 6,3 öre per vagnkilometer, i det närmaste syntes motsvara den verkliga kostnad per vagnkilometer, som åsamkats jernvägarne till följd af postvagnarnes framförande å statsbanorna under det ifrågavarande året;

samt att i åtskilliga andra till verdenspostföreningen hörande länder den uppfattning syntes vara gällande, att postföringen å jernvägarne borde, med hänsyn till vigten och betydelsen för det allmänna af en snabb och oafbruten postsamfärd, vara antingen afgiftsfri eller i möjligaste mån skonad för fraktungälder.

Ehuru generalpoststyrelsen fortfarande för sin del icke kunde biträda den uppfattning, att en mot jernvägarnes inkomst af persontrafiken svarande afgift borde påföras statens postverk för det biträde, statsjernvägarne lemnade i och för posternas transport, ansåge sig generalpoststyrelsen emellertid icke böra lemna oanmärkt, hurusom ifrågavarande inkomst, som för den femårsperiod, 1882—1886, hvilken afsetts i det af komitén för revision af statens jernvägstaxa afgifna, ofvan omförmälda betänkande, bestigit sig till i medeltal 18,29 öre per vagnkilometer, för den närmast följande femårsperioden, 1887—1891, deremot utgjort allenast 16,80 öre per vagnkilometer.

Förhållandet framginge af en i utlåtandet införd tablå, till hvilken (sid. 479 i revisionsberättelsen) utskottet tillåter sig hänvisa.

För postföringen å statens jernvägar under år 1891 hade, enligt hvad generalpoststyrelsen vidare meddelat, af postverket erlagts kronor 476,401: 30. Hade ersättningen utgått enligt den af 1888 års jernvägstaxekomité föreslagna grund, eller med 18 öre per kilometer för hel vagn samt för så kallade DC-vagnar och postiljonskupéer i förhållande derefter, skulle postföringskostnaderna uppgått till kronor 658,332: 61.

Hvarje öres tillökning i afgift för vagnkilometer representerade således, enligt förhållandena år 1891, ett belopp i jemnt tal af 36,000 kronor, ett belopp, som naturligtvis stege, i samma mån antalet postförda kilometer ökades.

Jemväl ansåge sig generalpoststyrelsen — som helt och hållet anslöte sig till den af Riksdagens revisorer uttalade åsigt, att den ersättning, som af en statsinstitution utginge till en annan statsinstitution för lemnadt biträde, borde vara noga afvägd — böra erinra, hurusom, efter det att i nattsnälltågen å linien Stockholm—Malmö för postverkets räkning upplåtits så kallade bogievagnar med omkring 48 procent större golftyta och utrymme

i öfrigt än de förut å linien använda hela postvagnar, generalpoststyrelsen med jernvägsstyrelsen trädt i underhandling i fråga om den förhöjda ersättning, som — beräknad i förhållande till det ökade utrymmet och den fastställda afgiften af 13 öre per kilometer för hvarje till postbefordran använd fyrhjulig jernvägsvagn — i detta särskilda fall borde utgå, samt att den dervid mellan de båda styrelserna träffade öfverenskommelse om godtgörelsens bestämmande till 18 öre för hvarje med bogievagn för postverkets räkning tillryggalagd kilometer blifvit af Kongl. Maj:t, jemlikt bref till generalpoststyrelsen den 27 sistlidne april, godkänd att tills vidare lända till efterrättelse.

I det generalpoststyrelsen vidhölle sin vid föregående tillfällen, då styrelsen haft att yttra sig i fråga om de grunder, efter hvilka ersättning till statsjernvägarne för posttransporten borde utgå, häfdade uppfattning att, om godtgörelse af postmedlen i berörda hänseende skulle utbetalas, densamma borde motsvara den verkliga tillökning i kostnad för jernvägs- trafik, som uppkommit deraf att, utöfver de för den egentliga trafiken erforderliga vagnar, i ordinarie tåg medföljde en för posttransport afsedd jernvägsvagn, hemställde styrelsen, att revisorernas förevarande framställning icke måtte till någon åtgärd föranleda.

I förenämnda utlåtande har *jernvägsstyrelsen* anført, att revisorernas uttalande i denna sak måste anses såsom ett understödjande af de hemställanden, som af vederbörande komitéer och jernvägsstyrelsen gjorts om höjning af afgifterna för postbefordringen utöfver de nu gällande. Till hvilket belopp förhöjningen allra minst borde ske, för att dessa afgifter skulle blifva från jernvägens sida antagliga, hade styrelsen senast uttalat i sin af revisorerna omförmälda skrifvelse af den 5 september 1889 med anledning af 1888 års komités utlåtande i ämnet. Beträffande den der förordade grunden för beräkningen af postbefordringsavgifterna, 18 öre per kilometer för hel postvagn af samma utrymme som de för närvarande begagnade tvåaxliga postvagnarne, meddelade styrelsen, att denna afgift vore alldeles lika med den, som för närvarande vore fastställd å de norska statsjernvägarne för tvåaxlig postvagn å såväl normal- som smalspårig linie.

Utskottet, som delar den åsigt, som uttalats af 1876 års komité för förberedande granskning af styrelsens för statens jernvägstrafik förvaltning, af 1876 års statsrevisorer, af 1888 års komité för revision af statens jernvägstaxa och nu senast af 1892 års revisorer, nemligen, att framgången af en statsinstitutions verksamhet ej bör höjas på en annans bekostnad, finner sig böra hemställa,

att Riksdagen må i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huru den ersättning, som af postverket för postbefordran på jernväg erlägges, må blifva mera noga afvägd än för närvarandee är fallet.

Telegrafverket.

§ 14.

(Rev.-ber. pag. 219—222; utl. pag. 483—485.)

Ang. förändrad uppställning af telegrafverkets räkenskaper.

Jemte förmälan att formulär för telegrafverkets räkenskaper icke blifvit af Kongl. Maj:t fastställt samt att detta verks hufvudbok, till en början mycket enkel, efter hand i mån af verkets utveckling erhållit den form, som densamma under de senare åren intill år 1891 företett, hafva revisorerna meddelat, att, så vidt revisorerna kunnat finna, någon anmärkning mot denna form icke framstälts, med undantag deraf att 1891 års revisorer uttalat den åsigt, att särskild räkenskap borde föras rörande telefonmedlen utan sammanblandning med redogörelsen rörande telegrafmedlen. I det med anledning af revisorernas oförmålda uttalande afgifna utlåtande hade telegrafstyrelsen, på angifna skäl, förklarat, att det för närvarande icke vore möjligt att utan sammanblandning föra helt och hållet skilda räkenskaper för telegraf- och telefonväsendet; men då telegrafstyrelsen i det syfte, som revisorerna i sin berättelse oförmålt, för stationernas och öfrige underlydandes redogörelser redan infört nya formulär, i hvilka inkomst- och utgiftstitlarna vore skilda i två kolumner, den ena för telegraf- och den andra för telefonmedel, skulle styrelsen blifva i tillfälle att år 1892 uppställa telegrafverkets räkenskaper på ett sådant sätt, att det af revisorerna åsyftade ändamål skulle i hufvudsak förverkligas.

Från och med år 1891 hafva, enligt hvad revisorerna vidare anfört, telegrafverkets räkenskaper uppställts efter en förändrad plan; men denna förändring hade, så vidt revisorerna kunnat finna, icke varit egnad att främja förenämnda mål. Många af de siffror, som vore upptagna uti den i revisionsberättelsen intagna tabell öfver telefonmedlen, hade endast med stor svårighet, och efter inhemtade upplysningar från verkets administrativa byrå, kunnat af revisorerna återfinnas i telegrafverkets hufvudbok. Ett sådant missförhållande måste medföra osäkerhet vid räkenskapernas granskning; och då det i förevarande fall vore så mycket nödvändigare

att komma till ett noggrant resultat, som, enligt Riksdagens på framställning af Kongl. Maj:t gjorda medgifvande, det öfverskott, som kunde å telegrafinkomsterna uppstå, finge af Kongl. Maj:t användas för telegrafverkets tidsenliga utveckling och förbättring, så kunde revisorerna redan af denna anledning icke anse den nu gjorda förändringen i uppställningen af telegrafverkets räkenskaper tillfredsställande.

Då efter mångåriga förberedelser ett nytt formulär för rikshufvudboken genom kongl. brefvet den 15 februari 1855 fastställdes, hade tillika framhållits önskvärdheten deraf, att de förvaltande verkens samt alla redovisande embets- och tjenstemäns räkenskaper blefve uppgjorda i möjligaste likstämighet med den nya planen för riksbokslutet, på det desammas resultat måtte med lätthet och utan vidlyftiga omslut kunna i rikshufvudboken intagas. Kongl. Maj:t hade ock anbefalt statskontoret att för de särskilda myndigheterna uppgöra och till Kongl. Maj:ts pröfning öfverlemnna räkenskapsformulär, upprättade med nu angifna syfte.

Att telegrafverkets hufvudbok för år 1891 icke motsvarade de anspråk på likstämighet med planen för riksbokslutet, som i åberopade kongl. bref af den 15 februari 1855 uppställdes, framginge af hvad ofvan blifvit anfördt, då ju i rikshufvudboken endast inginge redogörelse för telegrafmedlen och icke för telefonmedlen, men redogörelsen för dessa två slag af medel vore i telegrafverkets hufvudbok sammanblandade, och följaktligen denna hufvudboks resultat icke kunde utan svårighet i rikshufvudboken intagas.

Denna svårighet ökades deraf, att i telegrafverkets af revisorerna nu granskade räkenskaper — i olikhet med hvad förut varit förhållandet — införts värden af telegraf- och telefonlinier samt inventarier. Beträffande denna åtgärd anförde revisorerna, att det syntes dem så mycket anmärkningsvärdare, att densamma blifvit utan Kongl. Maj:ts tillstånd vidtagen, som Kongl. Maj:t i åberopade kongl. bref den 15 februari 1855 — med anledning af den af rikets vid 1847—1848 årens riksdag församlade ständer väckta fråga om uteslutande från allmänna verks penningeredovisningar af värden å fastigheter samt å vissa inventarier och materialier, som icke kunde till rörliga tillgångar räknas, eller i allmänhet till likvider för det allmännas räkning begagnades — förklarar, att, sedan nya formulär för de förvaltande verkens räkenskapsföring blifvit genom statskontoret uppgjorda samt af Kongl. Maj:t pröfvade och fastställda, förenämnda fastighets- och inventarievärden icke vidare borde uti ifrågavarande räkenskaper ingå. Härjemte hafva revisorerna uttalat den uppfattning, att det, med hänsyn till angelägenheten att vinna dels likformighet i sättet för de offentliga räkenskapernas upprättande, dels åskådlig öfversigt öfver de ifrågavarande all-

männa medlens redovisning och förvaltning, vore önskvärdt, att värdena af materiel och inventarier åter blefve ur telegrafverkets räkenskaper utslutna. Men om särskilda skäl skulle föranleda Kongl. Maj:t att i förevarande hänseende medgifva ett undantag för telegrafverket, i likhet med hvad förut för statens jernvägar egt rum, så syntes dock införandet af dessa värden i räkenskaperna böra ske först sedan ett noggrannare öfvervägande af sättet härför föregått, så att förändringen dels komme att öfvensstämma med i öfrigt för telegrafverket gällande bestämmelser, dels icke omöjliggjorde en öfversigt af de i bokslutet afsedda förhållanden.

Jemte erinran att Riksdagen, på samma gång som den till telegrafverket anvisat ett reservationsanslag, lika med det belopp, till hvilket inkomstiteln »telegrafmedel» blifvit beräknad, derjemte gjort ett medgifvande beträffande det öfverskott, som kunde å telegrafinkomsterna uppstå, yttra revisorerna vidare, att häraf borde följa, att telegrafverkets räkenskaper så fördes, att de utvisade huru stort detta öfverskott för året vore, men att så icke kunde ske, om räkenskaperna allt framgent fördes som för år 1891, enär det i rikshufvudboken såsom reservation till år 1892 upptagna beloppet 300,493: 76 kronor icke förekomme i den i telegrafverkets hufvudbok för år 1891 utförda utgående balansen.

Efter anförande af ett exempel å huru invecklade telegrafverkets räkenskaper visat sig vara, hafva revisorerna slutligen anfört att, då ett nytt räkenskapsformulärs upprättande för telegrafverket uppenbarligen vore af behovet påkalladt, önskvärdt vore, att ett sådant formulär måtte varda, efter statskontorets hörande, af Kongl. Maj:t fastställt.

I häröfver afgifvet utlåtande har telegrafstyrelsen anfört, att den omständigheten att, på sätt revisorerna jemväl framhållit, något räkenskapsformulär ej blifvit för telegrafverket fastställt, syntes hafva berott derpå, att verket år 1855, då nytt räkenskapsformulär för de förvaltande verken påbjudits, varit helt nytt och att verkets inkomster och utgifter då ännu ej intagits i riksstaten, hvilket ej skett förr än flere år senare, eller i början af 1870-talet. Samma förhållande egde nu rum beträffande verkets telefonväsende, för hvilket redogörelse ej inginge i rikshufvudboken.

Telegrafstyrelsen hade vid ett föregående, med detta likartadt tillfälle, som af statsrevisorerna äfven omnämnts, angifvit de skäl, hvarför, åtminstone för det närvarande, det icke vore möjligt att utan sammanblandning föra helt och hållet skilda räkenskaper för telegraf- och telefonväsendet. Ur den för de begge slagen af medel gemensamma hufvudboken hade styrelsen dock alltid i den berättelse om telegrafverkets förvaltning, hvilken styrelsen, jemlikt instruktion, hade att årligen till Kongl. Maj:t afgifva, sökt lemna en möjligast noggrann redogörelse för förhållandet med de sär-

skilda medlens ställning, hvilken berättelse styrelsen tillförene varit i tillfälle att, jemte det stadgade räkenskapssammandraget, kunna vid tiden för revisionen till revisorerna öfverlemnna. Berättelsen för år 1891 hade likväl icke hunnit att till trycket befordras i så god tid, att den kunde, såsom önskligt varit, revisorerna delgifvas, hvilket förhållande varit beroende på att hufvudboksarbetet ej hunnit i vanlig tid afslutas. Orsaken härtill låge i den från och med samma år tillämpade förändring i telegrafverkets räkenskapsväsende, hvarigenom värdet af verkets hela egendom blifvit i räkenskapen intaget, hvilket nya bokföringssätt varit förenadt med många svårigheter och kraft betydligt ökad arbete.

I anledning af revisorernas uttalande derom att denna åtgärd syntes anmärkningsvärd, har telegrafstyrelsen dels åberopat det sakförhållande, att styrelsen hvarken genom erhållen särskild skrifvelse eller genom Svensk författningssamling varit i tillfälle att taga kännedom om ofvanberörda kongl. bref till statskontoret af den 15 februari 1855, dels anført de skäl, som föranledt vidtagandet af ifrågavarande förändring af telegrafräkenskapernas uppställning.

Telegrafverket använde nemligen för sin verksamhet en dyrbar materiel och vore i sådant hänseende bland de förvaltande verken närmast jemförligt med statens jernvägar, som därför syntes telegrafstyrelsen böra lämpligast tagas till mönster i förevarande hänseende. Beträffande den egentliga telegrafverksamheten kunde denna förändring i räkenskapsväsendet anses väl icke alldeles nödvändig, men dock af otvifvelaktigt intresse för bedömandet af det ekonomiska resultatet af sagda verksamhet; men genom den nya verksamhetsgren, som telegrafverket erhållit genom telefonväsendet, och den stora utveckling, som detsamma under senaste åren vunnit, hade deremot den ifrågavarande räkenskapsförändringen af styrelsen ansetts oundgängligen nödig. Telegrafverket hade nemligen för telefonanläggningar erhållit dels betydliga anslag utan återbetalningsskyldighet, dels låneanslag. Hvertill dessa medel skolat användas, hade styrelsen vid derom gjorda framställningar för hvarje gång fått i detalj uppgifva, och borde därför lätt inses nödvändigheten för styrelsen att kunna visa det ekonomiska resultatet af hvarje inköpt eller anlagdt telefontät eller, med andra ord, affärens större eller mindre godhet. Värdet af ett telefontät förändrades oupphörligen genom detsammans utvidgning eller, efter inköp af enskildt sådant nät, genom dettas ombyggnad och komplettering, hvilket äfven borde kunna af räkenskaperna visas.

Om därför hufvudbokens uppställning bibehållits oförändrad, skulle, enär verket häftade i skuld för lån i och för telefonväsendet till belopp af öfver 3,000,000 kronor, det egendomliga förhållande inträffat, att räk-

skapen kommit att utvisa en stor skuldsomma, men en jmförelsevis ringa tillgång. Vidare skulle det hafva mött svårighet att något så när med noggrannhet kontrollera, att den af telegrafverket i stora kvantiteter köpta materiel blefve rättvist debiterad på de många olika titlarne af telegraf- och telefonanläggning och underhåll vid hvarje station och telefontät, derest icke materielens pris finge i räkenskapen upptagas såväl vid underlydande telegraf- och telefonstationer och hos vederbörande ingenjörer vid liniebyggnaderna, som ock derefter hos centralförvaltningen. De anförda skälen syntes tillräckligt visa nödvändigheten af den vidtagna åtgärden med materiel-värdenas intagande i hufvudboken. Styrelsen hyste den uppfattning, att telegrafverkets räkenskap borde vara så uppställd, att det blefve möjligt framvisa såväl i sin helhet som i detalj det ekonomiska resultatet af telegraf- och telefonverksamheten, äfven om härigenom större besvär skulle förorsakas vederbörande vid rikshufvudbokens upprättande.

Telegrafstyrelsen, som vid värdebeloppens intagande i 1891 års räkenskap sökt, så vidt möjligt, bibehålla den förutvarande uppställningen af hufvudboken, medgäfvade gerna, att sättet, hvarpå detta skett, till en början icke varit fullt tillfredsställande, utan vållat svårigheter icke allenast vid räkenskapens granskning utan äfven vid dess uppgörande, af hvilken anledning styrelsen redan gått i författning om utarbetande af ett detaljeradt förslag till räkenskapsväsendets bättre ordnande från och med innevarande år.

Derest Kongl. Maj:t, med anledning af hvad sålunda i förberörda hänseende förekommit, skulle finna för godt besluta om nytt räkenskapsformulär för telegrafverket, hemstälde telegrafstyrelsen, att med upprättandet af förslag till sådant formulär måtte få anstå, till dess att någon erfarenhet vunnits om resultatet af den nyss omförmälda åtgärd, som af telegrafstyrelsen vidtagits till förbättrande af telegrafverkets räkenskapsväsende för tiden från och med år 1893.

Utan att vilja inlåta sig på bedömande af huruvida värdena af materiel och inventarier lämpligen böra i telegrafverkets hufvudbok upptagas eller ej, har utskottet funnit det vara af vigt, att formulär för detta verks räkenskaper varder, på sätt i afseende å öfriga allmänna verks räkenskaper egt rum, af Kongl. Maj:t efter statskontorets hörande fastställt, dervid Kongl. Maj:t lär komma att afgöra, huruvida undantag från de genom kongl. brefvet den 15 februari 1855 meddelade bestämmelser angående inventarietvärdens uteslutande från verkens penningeredovisningar må anses vara beträffande telegrafverket af förhållandena påkalladt.

I afseende å uppställningen af telegrafverkets medelsredogörelse har

utskottet vidare velat ansluta sig till den af både 1891 och 1892 årens revisorer uttalade mening derom, att särskild räkenskap bör föras rörande telefonväsendet, utan sammanblandning med redogörelsen för telegrafmedlen. De betydande belopp, som numera användas för telefonväsendets utveckling, synas i och för sig utgöra giltig anledning till en sådan åtgärd; och härtill kommer att, på sätt nästlidet års revisorer erinrat, det öfverskott, som uppstår å telegrafinkomsterna, enligt Riksdagens medgifvande får användas till telegrafverkets tidsenliga utveckling och förbättring, till följd hvaraf utaf räkenskaperna tydligen bör framgå, att detta öfverskott tages i anspråk allenast för telegrafverket och ej för telefonväsendet.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt får utskottet hemställa,

att Riksdagen må i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida icke nytt formulär för telegrafverkets räkenskaper må, efter statskontorets hörande, af Kongl. Maj:t fastställas, dervid Kongl. Maj:t täcktes pröfva, huruvida icke detta verks räkenskaper må föras på sådant sätt, att redogörelserna för telegraf- och telefonmedlen varda åtskilda.

§ 15.

Hvad för öfrigt blifvit af revisorerna anmaldt och erinradt har utskottet funnit dels vara af beskaffenhet att lämpligen böra tagas i öfvervägande vid behandling af de utgiftsanslag, revisorernas framställning berör, dels hafva medfört åsyftad rättelse, dels vara genom vederbörande utlåtanden nöjaktigt förklaradt, dels ej vara af den vigt, att, oaktadt förklaringen icke varit fullt tillfredsställande, någon Riksdagens åtgärd bort af förhållandena påkallas, dels slutligen icke hafva varit af beskaffenhet att från utskottets sida påkalla något yttrande.

Stockholm den 10 mars 1893.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.

Reservationer:

vid § 2 (angående utbetalningar för uppehållande af en fördelningschefsbefattning):

af herrar *P. Andersson* och *S. G. von Friesen*;

vid § 4 (angående betäckande af brist å bestämmt anslag med besparing å reservationsanslag):

af herr *P. Andersson*.
